

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК

ЗА НАРІД
І
ЗА ВІРУ.

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

РІК I.

ВІННІПЕГ, МАН., ЧЕВРЕНЬ, 1924.

ЧИСЛО 3

НАШІ ЦІЛІ І СТРЕМЛІННЯ.

В англійських часописах щораз частіше появляються натяки про моральний занепад серед англійського загалу. Зникає релігійність, легковажаться моральні основи, дім перестає бути осередком родинного життя, зникає пошана дітей для родичів — а верх над усім бере гамір вулиці.

І таке бачиться в усіх верствах — від гори до долини. Ціла західна цивілізація захорувала на тяжку хворобу. Старий римський клич: „Хліба і цирку” — здобуває наново силу над життям. Таке тут, таке в Європі.

І через те щасливий, хто піднесе високо свою свідомість і витриває незахитаним серед загального занепаду; хто не похилить голови перед божищами вулиці; хто не піде за демагогічними кличами зіпсутого часу. Такий вийде переможцем, полишаючи за собою тих, що понівечили себе, загинули серед дороги.

В якому-ж стані знаходимося нині ми — нарід український?

Коли візьмемо нарід наш, як нарід, то пень наш здоровий, душа не зачерствіла байдужністю смерті. Розум наш живий і допитливий. В грудях наших жевріє вогонь жертвенности і посвяти — а се все певні ознаки здорової сили нашого життя. Се запорука перемоги.

Коли-ж розглянемо наше життя з другого боку, то побачимо, кілька слабостей чіпляється насильно до нашого тіла. Пень сильний, галузи здорові, але цілі жмутки листків покриті плісняю. На галузках всадовлюються комахи і обмотують їх павутиною; а кілька листків жовкне й обпадає передчасно без видимої причини!

Час і дужі впливи поспували багато здорових душ. Одних опанувала мертва байдужність, других збили з дороги кличі вуличних демагогів, третих повідривали від матірнього пня ті, які і Христову одіж ділили поміж себе. Дехто зійшов з рідного шляху і блукає чужими стежками, надіючися на чужих провідників. Дехто йде вперед з зажмуреними очима, не знаючи і не питаючи, куда йде.

Все те бачимо ми — бачать ті, які в кожній громаді стоять на переді всякої здорової громадської роботи. А коли бачимо, то і розуміємо, що нам робити.

Українська Православна Церква в усіх часах нашої історії стояла на переді життя, як моральний провідник, як ідеал єдності і сили народу. В часах небезпеки, в часах великої народної праці під її покровом гуртувалися завсігди найкращі сини народу. На її моральних основах і при її співучасті провадилася неодна велика народна робота. Її іменем присягали в усіх часах ті, які врочисто приймаючи на себе великі морально-народні обов'язки. А занепад поваги до церкви серед народу завсігди був ознакою його загального занепаду.

І таке бувало не лише в нас. Закони життя всюди однакові. Церква є одинокою моральною інституцією і не дається нічим другим рівновартним заступити — як не заступимо нічим матерної любові для дітей. Про значіння церкви в життю говорить великий італійський народний діяч і мислитель ось що:

— Я покажу вам, що з піднесенням релігійної віри завсігди йшов разом і поступ в суспільному життю, однак-ож ви, з вашою байдужністю до релігії, не покажете нічого іншого, крім анархії. Ви вмiли нищити, а не будувати.

Час пливе і ми з часом виростаємо на дозрілих людей. Що було нам незрозуміле колись, те стало зрозуміле тепер. Положення наше нам ясне, шлях до кращого отворений. Ані ждати, ані отягатися нема причини.

Байдужий нехай покидає дотеперішню байдужість; лiнвивий нехай випростовує розум до праці; мудрагелі нехай візьмуться поважно до думання. Малосвідомі нехай отворять широко очі й уха і слідять пильно за тим, що кругом діється. Заблукані нехай вертають з блудних стежок, а скупарі нехай отворять щедрі долоні для помочи великому ділу!

Перед українським народом стоїть велика справа рідної Української Православної Церкви. Збудуємо її — збудуємо себе! Ся Велика і Свята Церква наших славних предків кличе нині до нашого розуму і до нашого серця:

— Сини і дочки мої! Так довго ждала я на вас, а ви не приходили. Я бачила як блукали ви по бездорожжях; я гляділа, як чужі водили вас насильно, куда була їх воля; я знала, як заставляли вас кланятися чужим для вас богам. А нині — нині ви на волі, нині ви свідомі свого роду. Вертайте отже і нехай брат пізнає забутого брата, нехай сестра пізнає в обіймах рідну сестру. З вашим поворотом знов божий мир запанує між вами. Ласка Предвічного дасть вам розум і силу і сусіди ваші знов будуть глядіти на вас з пошаною і скажуть: З ними Бог!

Ось де наша спільна ціль! Згуртувати на ріднім церковнім ґрунті весь український нарід і побудувати сильно моральну огорожу кругом його спільного релігійно-морального майна, щоби вдержати його незіпсутим і святим.

Не війною йти хочемо проти других, але припинити воєнний похід тих, які висунули проти нас свою грішну зброю. Не посягати хочемо по чуже (се-ж злочин нинішнього часу!), але охоронити себе перед тими впливами деморалізації, які так невпинно все беруть в свої смертоносні обійми.

Ось які наші стремління! Ось які наші цілі!

В СПРАВІ ЕПИСКОПА УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

Другий Собор Української Православної Церкви в Канаді, котрий відбувся в 1919 році, запросив Високопреосвященного Митрополита Германоса, єпископа сирійської антиохійської православної церкви в Північній Америці взяти Українську Православну Церкву в Канаді під тимчасовий духовний покров, то є до часу, коли Собор зложений з делегатів Українського Православного Брацтва, делегатів парохій і священників Української Православної Церкви в Канаді, не вибере свого українського єпископа. Сей духовний покров обмежується до сього: — Надзира ти над догмами, обрядом, дисципліною Української Православної Церкви, утверджувати членів Консисторії, професорів, інструкторів і кандидатів Духовного Семинаря, преді ложених Собором, Консисторією, або Брацтвом, надирати над наукою в семінарі, рукополагати священників і сповняти другі архиерейські потреби в Українській Православній Церкві. Високопреосвящений Митрополит Германос, симпатизуючи з українським православним рухом, тимбільше, що сам є великим ворогом панування одного народу над другим, в якій би то формі те панування не було, в політичній чи в релігійній, погодився взяти Українську Православну Церкву в Канаді під свій тимчасовий духовний покров з тим, що адміністративна церковна власть лишається в руках Собора, Брацтва, Консисторії і парохій.

Згаданий Собор, зазначаючи становище Української Православної Церкви в Канаді супроти Української Православної Церкви на Україні, виніс таку ухвалу: „Українська Православна Церква в Канаді уважає себе частею Української Православної Церкви на Україні, однак-ож злучиться з нею аж тоді, коли ся буде автокефальна, то є незалежна від московської, або якої іншої церкви і духовна й адміністративна її власть буде в руках Українців”.

Крім сього слідуючий Собор, з року 1920, припоручив Консисторії і Виділові Брацтва Української Православної Церкви в Канаді увійти в органічну злуку з київською митрополією так скоро, як лиш комунікаційні відносини на се позволять і дістати українського єпископа як найскорше.

Від часу згаданих Соборів до сьогоднішнього дня теперішня управа Української Православної Церкви в Канаді робила все, що було в її силі, щоби як найскорше дістати свого рідного єпископа, а коли його сьогодня ще нема, то не тому, що може справу українського єпископа легковажилось, а тому, що обставини, в яких приходилося поста-

нови Соборів виконувати, були крайно невідрадні. А найгірше таки було те, що через невідрадні політичні обставини ми ніяк не могли навязати взаємини з церквою на Україні.

Щоби остаточно вирішити справу єпископа, Консисторія і Брацтво вислали були в сій справі, в листопаді 1922 р., до Європи делегата від Української Православної Церкви в Канаді (в особі свящ. С. В. Савчука), якого задачею в першій мірі було, поїхати до Києва і на місці засягнути інформацій про положення Української Автокефальної Церкви та про те, на скільки Українська Православна Церква в Канаді може полягати на моральну поміч від неї. Але делегат до Києва не дійшов. Помимо всяких старань, большевицьке „українське” представництво в Варшаві не хотіло дати йому дозволення на виїзд на Україну. Не змогли навіть старання британського генерального конзуля в Варшаві, який живо був заінтересований церковним питанням в Росії і на Україні, бо саме тоді большевицька влада заводила там „живу” церкву. До Росії і на Україну тоді пускали лиш людей, які їхали з капіталом — фабрикантів і купців, — але для людей, які їхали на „розвідни”, перепустки не було.

В сиду сего делегат навязав в Галичині і на Волині близші взаємини з людьми — так світськими як і духовними, — які інтересуються справами нашої церкви і згодилися підшукати відповідного кандидата на єпископа Української Православної Церкви в Канаді, а сам вернув до дому. Консисторія провадила далше переговори з ними в сій справі.

Тимчасом Українській Православній Церкві в Злучених Державах вдалося через одну корабельну компанію увійти в порозуміння з київським митрополитом; Високопреосвященим Василем Липківським, і він, в порозумінню і за згодою Української Церковної Ради погодився вислати до Злучених Держав православного єпископа в особі Високопреосвященого Архієпископа Подільського і Винницького Івана Хведоровича, котрий приїхав до Злучених Держав минувшої зими.

Почувши про заходи Українців в Злучених Державах спровадити єпископа з України, управа Української Православної Церкви в Канаді уважала за відповідне припинити свої старання в справі єпископа аж до приїзду Високопреосвященого Архієпископа Хведоровича до Злучених Держав і тоді віддати справу до остаточного вирішення Соборови.

Тепер робляться приготування до Собору, який відбудеся сього літа. Собор буде мати перед собою три дороги, одною з котрих прийдеться йому піти, а саме: 1.) Запросити Високопреосвященого Архієпископа Івана Хведоровича стати постійним єпископом Української Православної Церкви в Канаді, або 2.) Просити Високопреосвященого Архієпископа Івана Хведоровича стати на чолі Української Православної Церкви в Канаді до часу, поки вона зможе мати свого єпископа окремого від Злучених Держав, або 3.) Остаті далше під духовним покровом Високопреосвященого Митрополита Германоса, поки не буде вибраний окремий український єпископ для Канади.

Яке рішення в сій справі на майбутнім Соборі западе, ми можемо лиш вгадувати, припускати, але не можемо сказати на певно. Треба, однак, вірити, що Собор зложений з священників і передових мирян, котрим добро своєї рідної церкви і добро свого народу лежить близько на серці, вирішить се питання так, як буде вимагати добро церкви і народу.

Свящ. С. В. Савчук.

СТРАШНА ТІНЬ.

Одного разу св. Теодозій йшов зі своїм молодим учеником Теофаном до подальшого села. По дорозі стрітили вони незнакогого, що їхав проти них. Чоловік він, як видно, був багатий, про се свідчила його одіж, вигляд його слуги і коний.

Незнакомий повдоровив монахів, розпитав про дальшу дорогу і поїхав.

Але стріча з незнакомим вправила Теофана і се завважив Теодозій і запитав:

— Про що думаєш, мій сину?

— Думаю про незнакогого, що говорив перед хвилику з нами — відповів Теофан.

— А що думаєш? — питав далше Теодозій.

— Перше всего скажи мені отже — сказав Теофан — чи бесіда про него не буде грішним осуджуванням другого чоловіка.

І відповів Теодозій:

— Грішне осуджування других е тоді, коли ми легкодушно і нерозумно про других висловлюємося. Коли говорючи про чужі гріхи, уважаємо себе досконалими. З такого виходить другим шкода і нам шкода, бо тим ми ан

себе, ані других не поправляємо. Але коли говоримо про других зі співчуттям; коли поверимо, щоби так зрозуміти свої обовязки і після того самим краще робити та другим добра намагати, тоді бесіда про других не е гріхом. Коли отже суд твій про чоловіка має добрі заміри, так скажи, що думаєш.

Вислухавши старого учителя, Теофан почав:

— Дуже непривітним здаєся мені сей чоловік. Його одіж гарна, але на лиці його я бачив страшні черти. І голос його звучав дуже непривітно. Його очі не дивилися так широко, як дивляться очі добрих людей. Мені здалось, що його цілого оповиває якась страшна тінь, від якої стало мені холодно на душі. Він наче соромився дивлячися на нас. А чоловік він ще молодий, чому би отже мав він таким бути?

— Сину — відповів тоді Теодозій — нинішний випадок нехай буде тобі наукою. Совість чоловіка, се те світло, що освічує і самого чоловіка і тих, що кругом нього. Але коли ясність твоєї душі починає ослабати, тоді тінь твого власного серця падає перед тебе. Вона падає на твоє чоло і на лице твоє; вона робить темними і страшними твої очі; вона робить понурим твій голос. Вона стає пятном злочину на цілім твоім, естві і ти нічим не закриєш того страшного знаку ані перед собою, ані перед тими, з якими стрінаєшся. І тому, мій сину, остерігайся подібної тіни і колиб пятна почали в тебе зявлятися, старайся щирими бажаннями і добрими ділами привернути давний блиск твоєї совісти і опокій твоєї душі.

— Але чоловік той, видно, багатий і рівночасно такий понурий — зауважив Теофан. І знов відповів Теодозій:

— Ошукують тебе люди, коли думають, що маєток робить їх кращими. Головна річ розум і серце чоловіка — а коли твоє серце погане, коли розум твій веде тебе до зла, то що допоможе золотий вінець на твоїй голові. Хіба незгода в домі багатого не однаково руйнуюча, як і в домі бідного? Хіба кривда сироти не однаково обтяжає душу багатого, як і душу убогого?

— Але ж багаті повинні бути мудрійшими, отже і кращими — зауважив ще раз Теофан.

І відповів ще раз Теодозій:

— Затям собі, сину, що маєток не росте в парі з розумом, а розум в парі з маєтком. Буває найчасніше, що маєток в руках чоловіка росте, але його розум в той час маліє, його душа стає поганійшою. Подумай, сину, що маєток можна знайти і стати одного дня багатим, але не можна знайти розуму і стати нараз мудрим. Маєток можна викопати, можна здобути рабунком, але не здобудеш так скоро великого розуму. І тому е люди, що мають більше маєтку, ніж розуму і більше золота, ніж доброти серця. Се власне ті люди, на лиць яких лежить вічно тінь дурноти, або пятно злочину. Запам'ятай собі се добре, мій сину!

Так пбучав старий учитель молодого ученика.

МОРАЛЬНИЙ ЗАНЕПАД.

Від чужого злого вчімся свого.

Народна Приповідка.

В англійським релігійнім журналі „Сондей ет Гом” за 1921-22 рік бачимо характеристику морального життя в Англії. Говориться там таке:

— Джеймс Доллес заявляє — що духовний живчик (пульс) народу бе дуже слабо і що Англія не має часу для Бога. Душа Англії хора. Вона взялася до всякого роду опьянюючих і присипляючих ліків. Вона зійшла з розуму від забав. Вона все зробить, щоби лише не глянути в нутро свого нездорового серця. Від одного захоплення переходить вона до другого, від одного розбитого ідола до другого.

— Небезпечна слабкість захопила всі класи, а нею е манія матеріалістичного задоволення — безнастанне дразнення змислів та нівечення нервів. Затверді, непорушні, напружені твари, захоплені якоюсь дурноватою втіхою, якимсь безмовним задоволенням бачиться в усіх рядах і становищах життя. Все боїться самоти і спокою.

— Порожні твари е знаком порожних душ. Богач і бідний однаково шукують вдоволення очима без життя й устами без усміху. Правдиве задоволення опустило як старик, так і молодик. Люди кожного віку без чуття і без серця. Їх душі повяли.

— Домашнє життя знищило повнь неприличності в одіж і обичаях. Родина занепадає через брак пошани і карности. Однакж стан такий не може довго тревати, але щоби зміна наступила, то Англія мусить знайти час думати про Бога.

Додати треба, що Доллес зовсім не е духовним, але англійським журналістом.

М. Толстой.

ДЕ ЛЮБОВ, ТАМ І БОГ.

(Даліше).

На другий день рано Мартин, вставши досвіта, помолвся Богу, розложив вогонь, поставив варити борщ і кашу, наповнив водою самовар, припнув свій фартух і взявся до роботи.

За роботою він завжди роздумував над тим, що приключилось йому вчора вечером. Часами йому здавалося, що то був тільки сон, а часами, що він на правду чув чийсь голос.

— Що-ж, — говорив він сам до себе, — такі випадки бували вже.

Сидячи біля свого вікна, Мартин більше дивився на двір, чим працював. Коли хто проходив в черевиках, яких Мартин не пізнавав, то він подавався вперед і виглядав через вікно, щоби бачити не тільки черевики, але й обличчя прохожого.

Попри вікно перейшов сторож в нових сукняних чоботах, а відтак воднонос. Після них підійшов до вікна старий жовнір з часів царя Николи, в старих, зашнурованих сукняних черевиках і з лопатою в руках. Мартин пізнав його по його черевиках. Він називався Степанович. Купець, який мешкав в сусідстві, милосердився над ним і дав йому притулок в себе. Його обов'язком було помагати спорожеви. Степанович почав відкидати сніг напроти Мартинового вікна, а Мартин, поглянувши на него, взявся знов до роботи.

— Агі, я на старість почав зсуватися з глузду, — промовив Мартин сам до себе. — Степанович відкидає сніг, а я уявляю собі, що то Христос іде відвідувати мене. Я цілкомито зсунувся з глузду. Старий дивак з мене.

Але зробивши кільканайцять штиків, Мартин чувся приневолений поглянути в вікно ще раз. Степанович стояв вже під стіною, спершись на лопату, й відпочивав та привісся. Він був старий, змарганий чоловік і було видно, що в нього де було вже навіть сили відкидати сніг.

— Треба попросити його напийся чаю — подумав Мартин. — Самовар що лише перестав кипіти.

Він відложив на бік шило, встав з стільця, поставив на стіл самовар, налив чаю і постукав пальцем у вікно. Степанович оглянувся і підійшов до вікна. Мартин дав йому знак рукою і пішов отворити двері.

— Ходіть до середини і застрійтеся, — попросив він Степановича. — Ви певно добре перемерзли.

— Най Христос нагородить вас за це, — відповів Степанович, — мої кости геть замерзли.

Він увійшов до середини й почав витирати чоботи, але заточився і мало що не впав.

— Немай, не клопочіться тим; я замету сам; ми звикли тут до такого. Сідайте та випийте склянку чаю.

Мартин налив дві склянки чаю і подав одну гостеві, а другу взяв собі. Він виллв свій чай в мишину і почав охолоджувати.

Степанович випив свій чай і положив склянку на стіл догори дном, а на ній недоїдений кусок цукру та почав дякувати Мартинови за гостинність. Але видно було по ній, що він випиби ще.

— Позвольте ще, — попросив Мартин і наповнив знов обі склянки чаєм. Пючи свій чай, Мартин час від часу виглядав через вікно на вулицю.

— Чи ви виглядаєте кого? — поспитав його Степанович.

— Чи я виглядаю кого? — повторив Мартин. — Мені навіть стидно признатися, кого я виглядаю. Я так, і виглядаю і не виглядаю, сам не знаю, як воно. Одно слово, бачите, запалило вогонь в моїм серці... Чи то був сон, чи що інше, я не знаю, але, бачите, приятелю, я читав вчора Євангеліє про Христа-Спасителя, про те, як то Він терпів муки, як ходив по землі... Догадуюся, що ви чули про це?

— І справді чув, — відповів Степанович, — але ми люде темні, не вміємо читати...

— Я, отже, читав про те, як Він ходив по землі та про те, як Він прийшов до Фарисея, а той не прийняв Його, як слід. Читав я про те все, приятелю, тай думав собі: Ану, жббб Він прийшов до мене, або до кого иншого, а я не знав би навіть, як привитати Його. А Фарисей, бачите, не привитав Його зовсім. І коли я роздумував над сям, я чув і чув через сон, як хтось кликав мене по імені. Я пробудився, а той голос казав мені: „Мажай! Я прийду завтра!“ Се сталося два рази. І чи повірилиб ви мені, що се відбулося мені в голову? Я вже й висмівав себе, а вжеж таки виглядаю Його, Спасителя нашого...

Степанович похитав головою і не сказав нічого. Він допив мовчки чай і відложив склянку на бік, але Мартин наповнив її ще раз і подав гостеві.

— Пийте, за здоров'я. Бачите, мені видається, що коли Спаситель ходив по світі, то Він не гордив ніким і мав до діла найбільше з простими людьми. Він і своїх апостолів вибрав більше з поміж простих людей, з таких, як от ми — з робітників. Він казав, що хто буде вивисшатися, той буде понижений, а хто буде понижений, той буде вивисшений. Він також казав: Ви кличете мене Господи, а Я, каже, мию вам ноги. Хто хоче, каже Він, бути між вами перший, най буде слугою для вас всіх. Бо, каже Він, блаженні убогі, милостиві, тихі...

Степанович, забувши за чай, слухав слів Мартина, а слези котилися по його лиці.

— Ану, позвольте ще скляночку чаю, — припрошував Мартин гостя, але Степанович перехрестився, обернув склянку до гори дном і встав від стола.

— Спасибі вам, Мартине Авдеїч, за вашу щирість, — спасибі за те, що підкріпили мене на душі і тілі...

— Споживайте на здоров'я, тай зайдіть ще коли. Я приятелеви все рад.

Степанович вийшов. Мартин, допивши чай, сів знов коло вікна і взявся пришивати прищипку. Він шив і час від часу виглядав через вікно. Він виглядав Христа і цілий час думав про Нього і про Його діла та науку.

З часом попри вікно пройшли два салдати — в одного чоботи військові, а в другого Мартинової роботи. За ними пройшов в блискучих холявах хазяїн сусідної хати, а там багато других, але всі вони проходили, не спиняючись коло вікна. Втім надійшла жінка в вовняних панчохах і в постолах і стала біля вікна.

Мартин поглянув на неї через вікно і побачив, що вона була зодягнена в дуже бідне літне убрання і мала на руках дитину. Мартин її не знав. Вона стояла під стіною і, обернувшись плечима до вітру, старалася охоронити дитину перед вітром, але що не мала в що її завинути, то та плакала без перестанку, не зважаючи на зацитькування мами. Мартин отворив двері і закликав:

— Молодице, гей молодице!

Жінка почула його і обернулася.

— Чого ти стоїш з дитиною на морозі? Ходи до хати й застрійся; так буде ліпше. Ну, ходи.

Жінка дуже здивувалася. Вона побачила старенького чоловіка, в фартусі й з окулярами на носі, який кликав до до неї привітно. Вона увійшла за ним до хати, а Мартин, посадивши її на ліжку близько кухні, заговорив приязно:

— Ну, так; се ліпше; сідай ближше вогню і грійся та годуй свого маленького.

— Я не маю чим годувати його — я не їла нічого ще від ранку, — відповіла жінка, але помимо того пригорнула дитину до грудий.

Мартин похитав сумно головою, а там підійшов до стола, вийняв хліб і миску, налив страви, застелив стіл ручником й, звернувшись до жінки, промовив лагідно:

— Сідай тай їж, а я буду доглядати твого маленького. Не бійся, в мене також були колись діти, і я знаю, як з ними обходитися.

(Докінчення слідує).

Не Ницте Чисел „Православного Вісника“.

Поки в руках є всего 1, 2, 3 а то й 4-те число „Православного Вісника“, то може здаватися, що нема що складати, а ще тимбільше, доки Вісник є місячником. Однакж ми живемо вірою в свої сили. Прийде час, що Вісник почне виходити частійше, а тоді за час наскладається чисел на велику книжку.

Пам'ятати треба і те, що самі обставини життя примушують нас писати про найважніші справи життя, про найпекучіші питання. Вони примушують нас дошукуватися, слідити, розбирати, пояснити і нотувати все, що гідне пам'яті — а власне такий матеріал треба заховувати. Се ж і наука й історія.

Ми віримо, що зі зростом наших сил такого цінного матеріалу збереться багато — чому бо отже давати йому марнуватися. Дотожж і сама величина „Православного Вісника“ така, що надається на книжку, коли назбирається тільки, що можна книжку зробити.

Крім поважного матеріалу буде тут також матеріал легкий, пригожий для молодіжи і дітей, а такий матеріал ще більше треба зберігати. Нове покоління вічно народжується і підрастає і для нього треба заховувати те, що є частю життя і клопотів нинішнього покоління.

Число кожного часопису є маловартне тоді, коли воно свіже, коли можна його роздобути, але яке цінне воно, коли забракне його до річника. Тай сам річник часопису остільки вартніший, оскільки старший.

Нині дехто жалує, що не складає від початку річників деяких других вартних часописів, отже і нинішня пригадка може декому в пригоді стати.

„ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК”
 орган Української Православної Церкви в Канаді.
 Виходить щомісяця.
 Видає Українська Православна Видавнича Спілка.
 Редактор, Свящ. В. Кудрик.
 Передплата 1 долар за 12 чисел.

THE ORTHODOX HERALD
 Official organ of the Ukrainian Orthodox Church of Canada,
 Published Monthly.
 Published by the Ukrainian Orthodox Publishing Co.
 Rev. W. Kudryk, Editor.
 Subscription 1 Dollar for 12 issues.

Адресуйте: — Address:
THE ORTHODOX HERALD
 379 PARR STREET, — WINNIPEG, MAN.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА, МОСКОВСЬКА, А ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА.

Богатом людям незрозуміло, в чім якраз лежить різниця між церквою українською православною, московською православною, а греко-католицькою. Назверх — сі три церкви мають той сам зміст, ті самі обряди, ті самі богослуження, ту саму науку. І хоч між першими обома а греко-католицькою існують деякі догматичні різниці, то всеж невеликі і не мають вони практичного в життю значіння. Сі різниці замикаються і кінчаються в області теологічних теорій і загал їх не розуміє. В чім же різниця — нераз велика, непримирима різниця?

Пам'ятати треба, що Віра, Релігія чи Церква не існує сама для себе, як камінь серед піскової пустині, але є вона для життя, для людей, для їх потреб. Через те Церква, як інституція, є частею життя того народу, серед якого вона є.

А кожда інституція, отже і церковна, коли провадить роботу, то мусить мати своїх провідників, свій напрям, свою політику. І тому для народу не може бути байдужим, які люде провадять його інституції і куда та як вони їх провадять.

Часопис український, москвофільський і польський, — все на вигляд однаковий часопис, але не кождий добрий для Українця.

Коні з возом завжди однакові, чи вони наші і в наших руках, чи чужі і в руках чужих. Але коли вони наші, то ми ними орудуємо, як захочемо, а коли перейдуть в чужі руки, тоді другі ними орудують і може навіть на явну нашу шкоду.

І поле чуже може бути цілком таке добре, як наше, але ми не згодимося, щоби наше поле хтось собі забрав, бо тоді на нім господарями будемо не ми, але хтось, а ми хіба будемо на поли робити, як наймити.

Се пояснить різницю, між церквами. Наше є наше — чуже є чуже. На своїм робимо, як для нас краще — на чужім, як нам скажуть. Через те чужі завжди раді здобути собі яесь право до наших справ.

Різниця отже між Українською Православною Церквою, а церквами — Московською і Греко-Католицькою така, як між вільним чоловіком і невільником. Один і другий є чоловіком, але один сам собою орудує, а другий мусить робити те, що пан скаже.

Таксамо і птах в клітці є птахом і птах на волі є птахом, але птах в клітці не має свободи, а птах на волі жие таким природним життям, яким його Господь обдарував.

Так і з церквою. Українській Православній Церкві ніхто з чужих не диктує і вона може владжувати свої справи згідно з волею і відповідно до потреб життя народу, а церкві греко-католицькій диктує чужий Рим, диктує ціла чужа римсько-католицька організація. Диктує, оглядаючися лише на свої власні інтереси. Те саме і з церквою московською серед Українців — їй диктує чужа і ворожа Українцям Москва, чи взагалі організація чужої московської церкви.

А диктуючи — одна і друга провід церкви віддає в руки своїх людей, які мають нашу церковну роботу провадити для чужих інтересів.

От в чім найперша різниця між згаданими церквами!

Людину, яка шукає мудрости, вільно назвати розумною, але коли вона думає, що знайшла її, вона безглузда.
Перський Альбітіс.

Релігія має вищу мету, ніж створення доброї людини. Вона припускає, що людина є вже така, і головна її мета полягає в тім, щоби піднести сю гарну людину на вищий ступінь розуміння.
Лесінг.

ВЕСНА! КОЖДИЙ СТАНЬ ПРИ СВОЇЙ ПРАЦІ!

Коли почало ширитися християнство, то кождий християнин, муштина чи жінщина, уважав своїм обов'язком його проповідувати. Кождий гуртував кругом себе других і тим поясняє в великій мірі скорий зріст християнства. Кождий тоді був Христовий робітник серед свого оточення.

Хто з нас старших не тямить незвичайного захоплення в важних хвилях в старім краю, коли мали ршчатися важні для народу справи, справи вибору своїх представителів — послів. Яка готовість, яке почуття обов'язку було тоді і в старих і малих, в жінки, дівчини і дитини, коли треба було стерегти, щоби тайком не приїхав виборчий комісар і не перевів виборів на шкоду народу!

Те саме повинно бути і нині!

Широка нива праці простягає перед „Православним Вісником”. Сам Вісник не є тою нивою, він є лише приладом для праці — він є плугом. Поле-ж — се життя народу — його душа, його розум, його бажання, потреби і почування.

Нині та нива не вся з'орана, не вся засіяна. Чимало всюда будяків, чимало осету; чимало ямів, мочарів, каміньня. А все треба вирівнати і поусувати.

Хтож має бути робітником на тім полі?

Таким робітником — завзятим робітником має стати кождий з вас — свідомих, ширих, совісних Українців. Наша справа велика, наша ціль праведна, бо Христос говорив: „Царство небесне здобуваєсь силою; а хто бореться, той здобуде його”.

Приложіть дрібку труду, віддайте хвилю часу, посвятіть дрібку пильної уваги, а побачите, що щира праця видає добрі овочі.

В першій мірі ходить о те, щоби поширити „Православний Вісник” як найбільше. Нехай читають його чоловіки, нехай читають жінки, нехай читають діти. В нім для кождого знайдеться добра наука. Нехай не буде хати, де би його не було!

Поширення Вісника має дві причини:

Перше — в такий спосіб дасться змогу збільшити обем часопису і видавати його частіше. Буде більше матеріалу — буде більше користи. А оскільки більше буде передплатників, остільки скорше се зробиться.

Друге — в пляні „Православного Вісника” є виробляти здоровий погляд на мораль, на значіння релігії в життю і на життя взагалі — примірами, взірцями, притчами і розумовими виводами — ходить отже о те, щоби кождий чоловік „Православний Вісник” читав і вчився однаково думати і кожду справу однаково розуміти.

Кілько то нині серед нашого загалу хибних поглядів, кілько недозрілих мудровань, кілько неперевіренних тверджень. А життя вимагає, щоби нарід мав однакові погляди на світ, однакове знання законів життя, однакові почування обов'язків, однакове розуміння своєї власної гідности, однакові цілі і стремління. Нам треба одного спільного розуму, одного світогляду. Тоді доперва буде в нас велика спільна сила для всякої доброї, благородної роботи, буде одна душа, одна думка, як колись в перших християн — і ніхто з безсовісних людей не зможе тоді мати між нами місця.

Ходить отже о те, щоби кождий читав і вчився думати і розуміти. Хто пропустить число, той вже не буде знати того, що в нім було, а тоді страта не тільки для нього, але і для загальної справи.

Ходить о те, щоби кождий з нас знав те, що знають свідоміші і що взагалі можна знати.

Ось чому кождий повинен приложити всіх сил до посування вперед початого діла!

Пам'ятаймо слова Христа: „Просіть, а дасться вам; шукайте, а знайдете; стукайте, а отвориться вам”. Сеж про вперту працю говорить Христос! А світська мудрість говорить таксамо, що — до впертих в праці і витревалих належить світ.

ГРІХИ ЛАКОМСТВА.

Хоч ми не рабуємо чужого золота, не забираємо чужої землі, коли однаков любимо ошуку, то робимо те саме іншими способами.

Коли при купні ставимо надмірну ціну — то чи далеко ми від розбійників?

Не говори, що ти не забрав чужого дому, бо справедливність питає не лише про те, кілько ти взяв, але також як ти взяв.

В мене однаковим злодієм є той, що обікрав чужу кишеню, як і той, хто надмірною ціною здобув те, що йому не належиться.
Св. Іван Золотоустий.

Свящ. С. В. Савчук.

ЯК ПОВСТАЛА УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КАНАДІ.

(Дальше).

II. СЕРАФИМЩИНА І ПРЕЗБИТЕРІЯНИЗМ.

Опинившись в чужому краю, українські переселенці відганяли від себе розпуку й зневіру тим, що переживали ще раз пережиті: сходилися вечерами і неділями та святами до умовленої хати і розмовляли там про Рідний Край, про село, про знайомих — одним словом, про все, що було їм дороге і миле, а з чим вони так недавно розсталися, чи не на віки.

Зійдуться було в неділю чи свято, а жінки посідають кружком на траві й думкою та словами линуць в рідне село. „Тепер там на утренью сходяться; тепер на Службу Богу дівоняють; тепер виходять з церкви”. І нераз бачилося, як жінки забуваючи на хвилю своє окруження і захоплені спільною думкою про недавнє-минуле, клякали на траві й заливаючися слезами, шептали молитви... Віддаль в той час для них не існувала, вони переносилися думками в Рідний Край, бували близько любих їм осіб, клячали разом з ними в дорогій їм церкві — в церкві, в котрій їх хрестили, вінчали й благословили в далеку дорогу в світ за очі...

Не диво, отже, що вже таки в перших роках еміграції, коли денний зарібок числився ще на центи, а не на долари, нарід почав організувати церковні громади і ставити по своїм скромним силам церкви. І так в короткім часі бачимо скрізь по українських колоніях доми молитви, часто не більше як 3—4 милі один від другого, бо завдяки локалізмови, витвореному ще в старім краю поділом на села і повіти, переселенці з одного села трималися купи й ставили собі свою церкву, помімо того, що в сусідстві була вже одна церква.

Священиків тоді ще не було, та і не зараз вони почали показуватися, бо злидні, в яких емігранти жили, їх не заманювали. Та люде радили собі, як могли: неділями й святами сходилися до церкви, де дяк, часто самоук, відчитував утренью і вечірню, а коли заходила невідмінна потреба в священикові, то вдавалися до латинських ксьондзів — французьких і польських — часто віддалених кільканадцять, а то й кількадесять миль, від української колонії. Та помімо такого невідрадного положення на церковному полі, люде не впадали на дусі, бо вірили, що згодом придуть священики зі старого краю й заживуть між ними. Час від часу зверталися до старого краю з просьбою о священиків і звіттам потішали їх, що з часом їх просьби будуть узгляднені, але на тім й кінчилося. Число українських переселенців тимчасом зростало, а з тим зростала й потреба в священиках, та вони не приходили. Правда, кількох були приїхали, та побачивши, які тут гаразди, вернули назад до старого краю, або вивтікали до Злучених Держав. Щодо Українців з Буковини, то до них почали заліцятися грубі й неосвічені московські монахи, яких насилала сюда американська російська місія, але навіть сих було замало, щоби обслужити всіх православних.

Такий стан річей дав почин вже в самих початках еміграції (в 1903 р.) до так званої „серафимщини”, яка почалася з того, що єпископ Серафим (Москаль), приїхавши до Канади, взявся заповнювати великий брак священиків в той спосіб, що висвячував, або, як про се тепер висловлюються, „викроплював”, в попи всякого, хто заплатив йому за се малу суму грошей. В сей спосіб на протязі короткого часу повстала велика сила попів — серафимців. Свідомійші з них, се були головню українські студенти, гімназіясти, котрі через різні причини не могли покінчити своїх студій в старім краю й виїмігрували до Канади, де „насушний” приходив дуже тяжко. Та більшість з „серафимців”, се дяки, піддядчі, а то й неграмотні фермери.

Звичайно Серафим вишукував охочих в попи, переїзджачучи українськими колоніями, та було й таке, що громада вибирала з поміж себе кандидата в попи, спроваджувала Серафима й сама платила йому за його труд.

Люде, так уніяти, як і православні, горнулися до серафимців через великий брак інших попів, а тим більше, що початкові серафимці не вимагали великої платні, бо жили з чого иншого і хотіли вперше поорганізувати великі парохії. Але не можна сказати, щоби сей рух був здоровий, — він повстав на тілі української еміграції так, як повстає боляк, в наслідок нечистоти й занедбання, і з самого початку був засуджений на неудачу. Одна особа, ду-

же добре з сим рухом ознайомена, бо стояла близько него, каже от що: „До сих так званих серафимців горнули переважно свідомійші одиниці, радикальних поглядів; крикуни, які нігде не вдоволені і скупарі, які не хотіли в якій будь організації платити вкладок”.

Свобідна серафимщина не існувала довго. Провідники сього руху, котрим розходилося головню о вигідне життя, а котрого їм їх вірні не давали, запродали їй скоро презбитеріянам, за шс ті обіщали їм грошевий місячний супорт — субсидію, яку в кількох випадках виплачують ще й сьогодні. Сю угоду з презбитеріянами тримано в тайні через довший час. Презбитеріянські наємники відправляли богослуження в ризах, сповідали і взагалі придержувалися на скільки зміли, православного обряду. Люде, правда, догадувалися, що хтось наглядає над сим рухом, бо „попи” діставали утримання не знати звідки, і хтось час від часу прислав великі клунки старого а то й нового убрання до роздавання між прихильниками і новопозисканими, але глибоше в тайну не входили. Для них вистарчало, що мали попів, а до того безплатних.

Така загадочна робота провадилася аж до 1908 року, коли то в Вініпегу відбулася конвенція презбитеріянських тайних прічерів. На сій конвенції, котра перепроваджувалася під доглядом представників англійської презбитеріянської місії і на якій без бучі не обійшлося, вияснилося все, а між иншим і місячна піддержка. На конвенції переформовано реформу, то є рішено викинути всі церковні православні форми, а приняти чисто презбитеріянські. В результаті много прічерів покинуло протекторат презбитеріян, а решта зачала то явно, то хитро перепроваджувати реформу. Але люде почали тепер від них відпадати й одні вертали до уніятів, другі до царославних а треті (в наслідок деморалізації таки самих „попів”, тепер вже проповідників, котрі стараються опоганити церковні звичаї і форми, зайшли так далеко, що підкопували в своїх вірних віру в божество і в науку Ісуса Христа) стали безбожниками. А що до „зreformованих” українських презбитеріянців, то їх остало дуже мало.

Що-ж до самих проповідників, то ось що каже про них вище згадана особа, котра стояла близько презбитеріянського руху, але котрої імені я з певних причин подати не можу: „Половина з сих проповідників, були ліноухами і за дармо їли хліб Божий. Ждали лиш на нагоду, щоби охрестити, або звінчати таких, що нігде не належали, і сим заманювали очі своїх настоятелів, що вони мають парохії, бо доказують се слюби”.

Не диво, отже, що презбитеріянці між нашими людьми належить вже до минувшини, хоч ще до дуже недавної.

III. ПІПИ.

Рівночасно з серафимщиною та презбитеріянством, котрі захопили були так уніятів, як і православних, на українським церковнім тілі почали рости ще инших два боляки, які розрослися до тої міри, що нарід боліє на них ще й нині. Боляки сі — се, між уніятами французькі й бельгійські, так звані піпи, а між православними, се московські, або змосковчені православні попи — кацали, котрі поза своє несвітле приватне життя, деморалізували й деморалізують люде ще й тим, що баламутили й баламутять їх в справах політичних й національних.

Духовна влада римо-католицької церкви в Канаді, під котрої судовість підпадали і Українці греко-католики до отримання свого єпископа, не дуже клопоталася недостачами греко-католицької церкви. Протівно, римські єпископи почали від разу використовувати брак українських священиків. Вони почали висилати французьких та бельгійських ксьондзів та монахів до Жовкви та до Львова, де вони, вивчившись дешо української мови, переходили на греко-католицький обряд й вертали до Канади як місіонарі для греко-католиків. Вони йшли між народ й представляли себе ломаною мовою, як „руська піпа” (піп) і се слово затрималося між народом до сьогодні.

Нарід піпів приймав, бо мусів, але все таки непохитно вірив, що колись дочекаєся своїх рідних священиків, які дадуть йому і його дітям кращий провід в життю. В сій надії скріпляли його таки самі піпи, котрі запевняли, що вони прийняли греко-католицький обряд за дозволенням папи лиш на пять років, щоби обслужувати греко-католиків, доки вони не дістануть своїх рідних священиків. Відний нарід вірив облудним словам ксьондзів і в своїй наївності молився за їх здоровля та за здоровля папи за його вітцівську опіку над ним. Не пізнався на вовках в овчих шкірах, котрі чигали на те, що йому найдорожше.

(Дальше буде).

Хто є добра людина? Добра тільки релігійна людина. Але що є добрість? Перш за все і що найважнійше, се згода поміж волею й сумлінням. Хінський будизм.

КОТРА ВІРА СТАРША.

I.

Питання: „Котра віра старша?” — можна почути часто між Українцями. Під словом „старша” люди розуміють — котра церква первісна, котра найближша до часів першого християнства.

Питання відноситься звичайно до двох церков — Східної Православної і Західної Римської.

Римська церква бажаючи задержати перевагу, піднесла особу ап. Петра, як ніби першого єпископа Риму, до такої висоти, що перед нею зникають особи всіх других апостолів, а навіть особа самого Ісуса Христа. Через те власне повстає в людей питання — котра віра старша? Люди знають, що Христос жив на Сході; там творилася перша християнська церква; великі християнські святи жили на Сході, а тут стає перед ними Рим зі своїми надмірними претензіями і легковажучи Схід цілком, впевняє всіх і вся, що він є від давен давна осередком християнства і без нього для християнина нема спасення.

Коли приходимо до історії християнства, то перше всього кидається в очи те, що християнська історія починається завжди від Сходу. На Сході жив і вмер Христос, на Сході головно жили апостоли. В Єрусалимі повстала перша християнська громада, отже Єрусалимська Церква (церковна громада) належала до найперших в загалі, а між наверненими Жидами з'окрема.

ДІЯЛЬНІСТЬ АПОСТОЛІВ.

Щоби зрозуміти, де сяло і коринилося християнство перших часів, переглянемо коротко діяльність кожного апостола.

Жиди бачучи, що християнство зростає, почали його переслідувати. Таке переслідування 36 р. стало загальним.

1. Одним з переслідувачів християн був молодий чоловік, Савл (Савло), пізніше релігійний апостол Христа, названий Павлом.

Почувши, що в Дамаску (в Сирії) є багато християн, він удався туди, щоби їх переслідувати, однак в дорозі сам Христос явився йому і навернув його.

По своїм наверненню проповідував Савл в Дамаску, потім, вже як Павло, удався до Арабії, відтак знов до Дамаску, звідки вернув до Єрусалиму. Опісля жив якийсь час в Тарсі, своїм рідним місті.

З Тарсу удався з Варнавою до Антіохії (столиці Сирії), де жив цілий рік. Антіохійські вірні були перші, що назвали себе „християнами”.

Далше Павло відвідав основані вже церкви в Азії і прийшов до Європи, до Македонії і Греції. Був в Филипах, Солуні, Верей, Агенах Коринті. Звідси через Єрусалим вернув знов до Антіохії.

З Антіохії удався Савл з Варнавою до Селевкії (в Сирії), а звідси на острів Кипр.

З Кипру удались оба апостоли до Малої Азії, де оснували церкви в Памфілії, Пизидії й Ликаонії. Звідси вернули вони знов до Антіохії.

Коли зайшли спори щодо припинення поган до християнства, Павло й Варнава удались до Єрусалиму за рішенням других апостолів. Одержавши рішення, вони знов вернули до Антіохії й в її околиці.

Після того відвідав знов церкви Малої Азії і опинився в Єфезі, звідки пішов до Македонії і Греції. Коли ж вернув звідси до Єрусалиму, тоді Жиди хотіли його убити, однак римський уряд взяв його в свої руки і відослав до Риму на суд.

Діставши волю, удався Павло знов до Малої Азії, відвідує Крето. Колиж прийшов Павло другим раз до Риму, то йому тут відтато голову за пановання Нерона 67 р.

2. Апостол Петро з Єрусалиму удався до Антіохії (в Сирії), відтак подорожував по малій Азії і мав бути аж в Вавилоні. Переказ каже, що за Нерона прибув до Риму і тут вмер мученичою смертю, однак наукові дослідники кажуть, що нема певних доказів, чи Петро був в Римі боюдай ногою.

3. Яков, званий Братом Господним, був начальником Церкви Єрусалимської і тут його викамінували.

4. Якова, брата ап. Івана, убив в Єрусалимі Ірод Агрипа 44 р.

5. Апостол Іван жив в Палестині до успення Діви Марії, а відтак в Єфезі (в Малій Азії). Звідси заслали його в кайданах до Риму на суд, а по суді заслали на острів Патмос, де був до смерті царя Доміціана. Опісля вернув до Єфезу, звідки управляв церквами Малої Азії аж до смерті.

6. Апостол Андрій „Первозваний” мав проповідувати на побережжю Чорного моря, був в сторонах нинішнього Київ над Дніпром і вмер в Патрі.

7. Филип проповідував у Фригії і мав бути розпятий в Геріаполісі.

8. Вартоломеї мав зайти аж до Індії, а вмер в Вірменії.

9. Юда Тадей проповідував в Мезопотамії, Арабії й Сирії.

10. Тома мав проповідувати в Перзії, Партії і Медії, а вмер, як мученик, в Індії.

11. Матей і Матій закінчили життя в Етіопії, а Симон Зилот проповідував в Африці і Перзії. Варнава умер на острові Кипрі.

З наведеного отже бачимо, що майже вся діяльність апостолів була на Сході — в Азії, Східній Європі та Африці. Тут основилися перші церкви, тут вироблялися церковні постанови, звичаї, обряди.

Окремо треба звернути увагу на те, що про життя ап. Павла в Антіохії згадується кілька разів, він був і в Селевкії. Таксамо ап. Петро найперше удався до Антіохії, де жив довгий час (переказ каже, що сім літ). Ап. Павло і другі проповідували також в Арабії, а Петро мав проповідувати також в Мезопотамії (в краю Халдеїв). Бачимо отже, що всі ті сторони, се колиска християнства, а з'окрема Сирія зі столицею Антіохією.

Колиж так, то чому тільки зневага сиплеться на митрополита Германоса зі сторони поклонників Риму? Він жеж належить до сирійського патріарха в Антіохії, де довго проживали ап. Петро і Павло; він є митрополитом Селевкії (де був ап. Павло); він має ту саму східну православну віру, що і Греки, що і взагалі православні. Чому ж тільки прозвищ і докорів, що він Халдей, Сирієць, Араб, Жид, коли всі ті сторони і народи, до яких сі імена відносяться, се поле праці апостолів, се колиска християнства! Чому Рим нині опльовує зневагою і насміхом те перше поле, ту колиску християнства?

Тому власне, що Рим від давен давна порвав звязь з духом первісного християнства; тому, що йому захотілося ввишити себе одного, а хто себе ввищає, той мусить других, навіть батька-матір, понижати.

Але власне се й показує, що Рим стоїть далеко від віри Христа й перших апостолів і святих. Він має свою віру, яка дозволяє робити те, що осуджували перші християне і тому в нього така ненависть до першого християнства.

З ПРИПОВІСТЕЙ СОЛОМОНА.

ПРО РОЗУМНУ ЖІНКУ.

Хто знайде розумну жінку, то ціна її більша, ніж перли. Серце мужа має до неї довіру і для його життя є вона великим щастям.

Дбає про лен та вовну й охочо працює власними руками. Встає досвіта, роздає домашнім їжу і служницям їх обовязки.

Вона бачить, що праця річ чесна й добра і тому світло в неї не гасне до пізної ночі. Простягає руки до мужілля і пальці її беруть веретено.

Вона помагає бідному, простягає помічну руку нужденному.

Вона не боїться, що домашнім її студено буде, бо заходами її кожде має подвійну одежу.

Робить вона собі коври; висон, пурпура — се її одежа. Тче вона покривала і продає і пояси доставляє купцям фенікійським.

Тому і мужа її всяке знає; сидить він коло воріт міста між поважними мужами.

Трівкість і краса — одежа її і весело глядить вона в будучину.

Уста свої отвиряє лише для мудрих слів, в устах її лагідна наука.

Пильно дбає вона за порядком в дома і не знає їсти хліба, нічого не робивши.

Встають діти і величають її і муж її всюди вихваляє. Много є гідних жєнщин, але ти своїм розумом всіх перевищила.

Бо принада — річ непевна; пишна врода — річ минаюча; але богобоязлива жінка завжди заслугоє на похвалу.

Платить же їй після того, що придбала своєю доброю; славить її серед громади за її чесні звички!

ДОБРА РАДА.

Коли хочеш мати когось своїм другом, то зживайся з ним поволи, доки не випробуєш його душі і звиряйся йому не скоро. Може бути хтось твоїм другом, доки се для него вигідне, але опустить тебе, коли стринуть тебе клопоти. А буває і такий друг, що переміниться в ворога і нанесе тобі багато сорому. (Сирах VI, 7—9).

3 Російської Церковної Замішанини.

Незважаючи на те, що в Америці є вже митрополит російської „живої церкви“, Кедровський, а може й якраз приймаючи на увагу те, що він є, але не має ніякого успіху, синод російської „живої церкви“ вислав до Америки свою спеціальну місію під проводом якогось архієпископа Николая. Місія й приїхала до Риги 19 травня, але далше не поїхала, бо американський консул відмовився дати візи членам місії. Та тимчасом голова місії, архієпископ Николай, зробив зворот і виступив публично з заявою, що він тільки тому пристав до живоцерковників, бо хотів видістатися з Росії. Архієпископ Николай заявляє, що він є прихильником патріарха Тихона, а противником „живої церкви“, яка, після його слів, стоїть в тісних взаєминах з чека.

Рішення архієпископа Николая ніяк не вияснює темних російських церковних відносин. „Жива церква“ може бути і у тісних взаєминах з чека, але се не робить Тихона правдивим головою російської православної церкви. Царгородський патріарх, який має в грецькій православної церкві найповажніший голос, признав, що Тихон не є вже більше російським патріархом, бо російський церковний собор в р. 1922 усунув його з того становища зовсім правильно. Значить, Тихон не є патріархом, а „жива церква“ не є церква, тільки галузь чека (тайної большевицької політичної поліції).

Царгородський патріарх, як показується, взагалі не є в згоді з російським „православством“. В Царгороді перебувають тимчасово російські архиєреї Анастасій і Олександр (наш старий знакомий з Канади). Між патріархом і тими архиєреями дійшло до таких спорів, що патріарх екскомунікував їх. Патріарх був наказав їм: 1) зірвати всякі взаємини з Тихоном і не споминати його під час богослужень, 2) підчинитися царгородському грецькому митрополитови на правах звичайних вікаріїв, 3) не торкати в своїх проповідях політики. Після донесень до патріарха, богослуження єп. Олександра були властиво політичними мітингами в користь Великого Князя Кирила Романова, як кандидата на російський престол, а церква, в яких служили російські архиєреї, стали політичними клубами російської реакції. Олександр і Анастасій завротестували до патріаршого синоду проти розпорядження патріарха, але синод, розглянувши справу, рішив, що російські архиєреї повинні бути зовсім усунені

від священодійствія. Зокрема звернув синод увагу на т. зв. „Архиєрейський Синод Російської Православної Церкви Заграницею“ і оповістив, що той синод є самозванчий, що він немає за собою ніяких канонічних основ і тому зовсім не повинен існувати, а російські єрархи поза Росією не мають канонічних компетенцій сповняти пастирські і церковні права.

Се послідне є цікаве для нас тим, що „американський митрополит“ Платон, вивісивши послух бувшому патріярхови Тихонові, покривається якраз авторитетом згаданого неканонічного „Архиєрейського Синоду Російської Православної Церкви Заграницею“.

Целібат в Галичині.

Перемиський „Український Голос“ доносить, що Рим видав вже тайний приказ завасти у всіх трох єпархіях Галичини целібат (обовязкову безженність духовенства). Перед веде Станіславів (з Хомишиним), Львів (з Шептицьким) вже за целібатом заявився, а за Львовом певна річ піде Перемишль (з Коциловським). Того вже давно хотіли Поляки!

Хомишин вже вів виховати одноименників й оден з таких розіслав недавно брошуру „Жонатий клир, а безженство клиру“, розумієть не давши свого імені. В ній він опоганює жонате духовенство і родину священника зве згідливо „маточником“ (як Хомишин звав жінок „сплювачками“).

З нагоди появи сеї брошури помістив статтю др. Г. Кормош в двох числах „Діла“ (ч. 99—100), в яких між иншим говорить:

— Від часу заведення унії, Рим, або його прислужники безпачастно видигають справу целібату нашого греко-католицького духовенства... Тепер знов видвинено справу примусового целібату. А видвинено її не з конечної потреби, тільки з прихв ефанализованих осіб; частинно з чужих понук, або безпосередно від Риму залежаних чинників — на основі одержаних звітів аказівок, а частинно від осіб, яких ставовище в промаланстві захитане. Вони добиваються ласк в урядових сферах і шукають в Римі піддержки...

А далше Кормош каже ще так:

— Целібатова акція, як мені відомо, ведеється ріжними способами, тайними шляхами, при допомозі обіниць з намаганням заскочити наше духовенство докопанним фактом. Тим то й усі петиції проти целібату, вручені папському делегатови о. Дженонкі (1923) мабуть пішли до коща.

Таку прислугу робить Рим при співучасті таки греко-католицьких хрунів і яничарів галицьким Українцям греко-католикам.

Інтересний аргумент за безженством духовенства наводить Кормош зі згаданого брошури, іменно, що Христа не був жонатий. Христа рівнає зі звичайними людьми — чиж се не глум в живі очи з

усего, що в релігійного чоловіка може бути найсвятішим!

Крім того Кормош наводить инші місця з брошури, де жонатих священників признається неморальними, бо вони, мрдяв поділені між Христом а жінками, а нежонаті віддані лише одному Христу; наводить твердження целібса, що жонаті священство далеке духови народу, недбає і т. д., на що Кормош зауважує:

— Можна сміло твердити, що хоч сьогодні маємо багато целібсів, то важко замітити їх більшу й успішнішу роботу для народу... Безженне духовенство переважно самозабене, любить добре з'їсти, а часто й випити, взагалі упрямити собі се земне життя... Дотеперішні досвіди показують, що наше безженне духовенство ані під оглядом релігійним, ані народним не визнається перед жонатими...

Опрокидаючи закид, що жонаті духовенство неморальне, Кормош говорить:

— Не переню, що такі випадки є (зн. неморальні), але се виняткові випадки, тимчасом в нежонатих сі випадки доволі часті і викликають загальне згіршення... Краще і моральніше священникови жити по божому зі законною подругою, як держати в себе „господино“, яка рідко втішається доброю славою і якої відношення до целібса не все ясне...

На закінчення Кормош каже:

— Хочу зазначити, що наш народ зединочавсь з Римом, одержав заповідку береження й шановання нашого обряду, що чого належить і привілей жонати клиру... Коли же тепер Рим, чи хто, хотів сю умову змінити і примусово вводити целібат (як зачуваю і як в проповідях натякають), то не дочу бути кепським пророком... Боюся, що тоді замисль слів папи Урбана: „Надіюсь, що через вас навернеться Схід“, залучає клич: „Прощ з Римом“!

3 Церковного Життя.

Кушевич заступник Польщі.—Католицька газета з Торонта „Кетолик Реджістер“, з 20 грудня 1923, наводить віривки з папської Енцикліки (чи Маніфесту, де читаємо так:

— Він є — зауважує маніфест — первомученик уніятських Русинів й оден зі спеціальних заступників Польщі.

А зараз за тим бачимо ще гаку несподіванку:

— Врочисту архиєрейську Службу відправив в його честь (в честь Йосафата!) руський Єпископ (!) при співучасті духовних византійського обряду, присутних в Римі, кардиналів конгрегації для східних церков і др.

Отже найчорніший вчинок самопониження, найдадше йдуча народня зрада! — звеличувати перед світом пам'ять смертельних ворогів свого народу. І се робить греко-католицький єпископ! На що „руське“ (а бувше гр. кат.) духовенство переходить!

Історія продовжуєть. — Свого часу гр.-кат. священник (Бельгійець) писав, що греко-католиків в Канаді треба перевести на римо-католи-

цизм, однакж треба се робити обережно, бо можуть повтікати до православної церкви.

А недавній „Кетолик Реджістер“ (ч. 11) подає таке (стаття В. Л. Ската, „Ди Рутінієнс“):

— Деякі думають, що найліпшим способом виходу з нинішнього положення було би скасувати руський єпископат і віддати Рутенців (себто греко-католиків) під латинських єпископів. Другі йдуть ще далше і говорять, що Русини мають прийняти латинський обряд. Але в і такі католики, які кажуть, — „що Рутенці не варті того, щоби їх спасати“.

Ось якою дорогою і за яким проводом і до якого кінця йде ниці греко-католицька церква в Канаді!

Інтересні цифри. — В. Л. Скат в „Кет. Реджістері“ подає такі факти і цифри: В 1921 р. презбитеріане видали понад 94,000, а методисти окола 30,000 дол. на роботу серед Українців. Таку роботу презбитеріане провадять вже 20 літ, а методисти коротше. — Щож до католиків, то в 1921 р. „Т-во для поширення католицької віри“ видало 22,000. — Редемптористи заснували недавно в Йорктоні за фонди, зібрані головно в Бельгії, юніорат і новіціат для тих, що хочуть вступити до їх закону. — Перед 5 літами „Т-во поширення Кат. Церкви“ заложило в Йорктоні коштом позичених 150,000 дол., Українську Греко-Католицьку Діацезіяльну Колегію св. Йосифа. Часть грошей звернено, але понад \$100,000 ще винні. Крім того винні пізніших 11,000. — Газета єп. Будки (Кан. Українець) дістає також поміч, однакж не тільки, щоби можна вислати її даром. — Редемптористи в Йорктоні заснували недавно „Т-во Кат. Правди“, а також друкарню, на що гроші дістали з Бельгії.

Сесь так добрі люде класується Українцями в Канаді!

Бог з Тобою.

Коли огорне смупок душу,
День оповне чорна тьма,
Коли здаєсь, що все кінчиться
і місяця для життя нема;

Коли насильство, муть і злоба,
Разом з неправдою спрляється,
І проти тебе стали ті,
Що другами були колись;

Коли в борбі слабнуть руки,
Ти спотинаєшся тут-там...
Коли з Неправдою всі стали,
За Правдою-ж стоїш ти сам;

Коли Зневіра заступоче,
І скаже: Постем нині я!
Коли Розпука відозветься:
— Днес я порадиця твоя!

Не піддавайся покусам всім,
Держи ще кріпше чесну зброю —
З тобою слушність — ти не сам!
Як з Богом ти — то й Бог з тобою.

